

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та
реставрації творів мистецтва

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

з теми: ПСЕВДОВІТРАЖ ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПРОЄКТ

Виконала: здобувачка вищої освіти
освітньої програми 014 Середня Освіта
предметної спеціальності 014.12 Середня
освіта (Образотворче мистецтво)
денної форми здобуття вищої освіти
Полатайко Софія Андріївна
Керівник: Підгурний І. С.
Рецензент: _____

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ПСЕВДОВІТРАЖУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	5
1.1. Поняття та художні особливості техніки псевдовітражу в контексті декоративного мистецтва.....	5
1.2. Методика використання псевдовітражу для розвитку художньо-творчих здібностей учнів.....	11
РОЗДІЛ 2. УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНІКИ ПСЕВДОВІТРАЖУ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ.....	20
2.1. Міжпредметна інтеграція псевдовітражу: шляхи поєднання образотворчого мистецтва з математикою, історією, природознавством	20
2.2. Методика проведення уроків та мистецьких проєктів з використанням техніки псевдовітражу.....	24
ВИСНОВКИ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	38
ДОДАТКИ	Error! Bookmark not defined.

ВСТУП

Актуальність теми. Оновлення змісту освіти відповідно до сучасних потреб суспільства вимагає пошуку нових підходів до організації навчального процесу. Одним із таких напрямів є міжпредметна інтеграція, що дозволяє не лише підвищити ефективність засвоєння знань, але й сформувати в учнів комплексне бачення світу, розвивати логічне мислення, емоційний інтелект та творчу уяву.

В умовах Нової української школи, яка орієнтована на компетентнісний підхід, інтегроване навчання сприяє глибшому розумінню матеріалу, створює умови для активної участі учнів у пізнавальній діяльності та підвищує інтерес до навчання.

Серед численних засобів інтеграції мистецтво займає особливе місце, оскільки воно дозволяє поєднувати емоційне, візуальне й аналітичне сприйняття навчального матеріалу. Зокрема, техніка псевдовітражу – один із доступних і водночас естетично привабливих методів художньої діяльності, який можна успішно використовувати не тільки на уроках образотворчого мистецтва, але й у зв'язку з такими предметами, як математика (через симетрію, геометричні форми), історія (через стилістику та тематику зображень), природознавство (через вивчення рослинного та тваринного світу) тощо.

Додаткову цінність псевдовітражу як педагогічного інструмента становить його здатність стимулювати розвиток креативності, естетичних смаків, уваги до деталей, просторового мислення та самовираження учнів. Водночас робота у цій техніці сприяє формуванню навичок командної праці, адже часто реалізується в групових або проєктних форматах.

Мета – дослідження практичних можливостей використання техніки псевдовітражу у контексті міжпредметної інтеграції та розробити методичні рекомендації щодо її впровадження в освітній процес.

Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

1. Проаналізувати вплив та поняття техніки псевдовітражу в контексті декоративного мистецтва.
2. Дослідити методику використання псевдовітражу для розвитку художньо – творчих здібностей учнів.
3. Розглянути шляхи міжпредметної інтеграції псевдовітражу.
4. Сформувати методичні рекомендації по впровадженню техніки псевдовітражу у навчальний процес.

Об’єкт дослідження. Процес міжпредметної інтеграції в сучасній школі.

Предмет дослідження. Методика застосування техніки псевдовітражу для інтеграції образотворчого мистецтва з іншими навчальними дисциплінами.

Методи дослідження:

- теоретичний аналіз наукової, методичної та фахової літератури;
- вивчення педагогічного досвіду з інтегрованого навчання;
- спостереження за освітнім процесом у класі;
- моделювання та апробація фрагментів уроків із використанням псевдовітражу;
- аналіз результатів практичної діяльності учнів;
- узагальнення ефективних методичних прийомів.

Практичне значення одержаних результатів. Полягає у можливості застосування розроблених методичних матеріалів у практиці роботи вчителів образотворчого мистецтва, початкової школи, а також педагогів закладів позашкільної освіти. Вони можуть стати основою для інтегрованих уроків, виховних заходів, креативних проєктів та мистецьких майстер-класів. Крім того, результати дослідження сприяють підвищенню ефективності навчального процесу за рахунок активізації творчої діяльності учнів і забезпечення емоційно-ціннісного сприйняття знань.

Структура роботи включає : вступ, два розділи, які містять чотири підрозділи, висновки, список використаних джерел, з найменувань та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи - ... сторінок. Основний текст викладено на ... сторінках.

ВИСНОВКИ

Вітражне мистецтво, беручи свій початок у глибокому Середньовіччі, пройшло довгий і захопливий шлях еволюції, трансформуючись від функціональних елементів готичних соборів до самостійних витворів мистецтва сучасності. Цей симбіоз естетики, технології та архітектурної інтеграції вражає своєю здатністю поєднувати багатовікові традиції з новаторськими підходами. Унікальність вітража полягає в його магічній взаємодії зі світлом, здатності перетворювати його на динамічну гру кольорів і тіней, створюючи неповторну атмосферу в просторі, що його оточує. Кожен фрагмент вітражного полотна, будь то ретельно підібраний шматочок кольорового скла, спаяний свинцевою протяжкою в класичній техніці, чи витончений контур, нанесений на скляну поверхню в техніці псевдовітражу, є не лише матеріалом, але й носієм художньої ідеї, втіленням майстерності та творчого задуму художника.

З наукової точки зору, вітраж є складним об'єктом, що підпорядковується законам оптики та матеріалознавства. Взаємодія світла з різними типами скла, їхня здатність заломлювати та поглинати світлові хвилі, оптичні властивості пігментів фарб – усе це відіграє ключову роль у формуванні візуального сприйняття вітражного образу. Технологічні досягнення, такі як техніка ф'юзингу, що дозволяє сплавляти скляні елементи, або використання сучасних полімерних плівок, що імітують кольорове скло, значно розширюють арсенал художніх засобів майстра, надаючи можливість більш точно контролювати оптичні ефекти та втілювати найсміливіші творчі задуми.

У сучасному світі вітраж перестав бути виключно декоративним елементом. Він став складним об'єктом світлодизайну, що враховує принципи ергономіки візуального сприйняття та впливу кольору на психоемоційний стан людини. Гармонійно вписаний в архітектурний простір, вітраж здатний створювати відчуття спокою, натхнення, підкреслювати стильові особливості інтер'єру та формувати унікальну візуальну ідентичність простору. Таким чином, вітражне мистецтво продовжує залишатися актуальним і цінним явищем

культури, що єднає в собі багатовікові традиції майстерності з передовими науковими знаннями та інноваційними дизайнерськими рішеннями.

Інтегроване навчання, у свою чергу, постає як нагальна вимога та важливий підхід сучасної освітньої парадигми. Його мета полягає у формуванні в учнів цілісного, системного бачення світу, здатності встановлювати глибокі взаємозв'язки між різними навчальними дисциплінами та ефективно застосовувати здобуті знання й навички для розв'язання реальних життєвих проблем. Впровадження інтегрованого навчання сприяє розвитку критичного та системного мислення, стимулює творчі здібності, вдосконалює комунікативні навички та формує ключову міжпредметну компетентність, необхідну для успішної самореалізації в сучасному світі.

Одним із показових прикладів плідної міжпредметної інтеграції в освітньому процесі є використання захоплюючої техніки псевдовітражу на уроках мистецтва. Цей вид творчої діяльності органічно поєднує художнє самовираження з необхідністю застосування математичних розрахунків при плануванні композиції, залученням історичних знань при виборі сюжетів та символів, а також використанням елементів природознавства при відтворенні краси навколишнього світу через художні образи. Завдяки такій інтеграції навчальний процес стає не лише більш змістовним та захопливим, але й набуває чіткої практичної спрямованості, демонструючи учням безпосередній зв'язок між різними галузями знань та їхню взаємодоповнюваність.

Інтегрований підхід, що реалізується через мистецькі форми, зокрема через опанування техніки псевдовітражу, допомагає учням не лише ефективно засвоювати навчальний матеріал, але й виховує в них тонкий естетичний смак, сприяє їхньому емоційному розвитку, пробуджує стійкий інтерес до пізнання нового та забезпечує відчутний зв'язок освіти з реальним життям. Техніка псевдовітражу перестає бути просто засобом художньої діяльності, перетворюючись на універсальний інструмент для формування цілісної, креативної, компетентної особистості, здатної мислити широко, встановлювати неочевидні зв'язки в багатогранному світі та знаходити нестандартні рішення.

Підсумовуючи, результати дослідження переконливо свідчать про значний педагогічний потенціал використання різноманітних методів і технік, серед яких особливе місце посідає техніка псевдовітражу, в процесі навчання мистецтва в сучасному освітньому просторі. Гнучке поєднання традиційних та інноваційних підходів, таких як активне використання альтернативних завдань, залучення учнів до проектної діяльності та екскурсій, впровадження ігрових форм навчання та елементів арттерапії, створює сприятливі умови для всебічного розвитку учнів. Це сприяє не лише глибокому засвоєнню знань та вдосконаленню художніх навичок, але й формуванню гармонійно розвиненої, творчо активної особистості, здатної до глибокого емоційного сприйняття навколишнього світу та вільного самовираження у різноманітних формах мистецтва. Отримані в ході дослідження висновки та розроблені методичні рекомендації мають безпосереднє практичне значення для подальшого удосконалення методики викладання мистецьких дисциплін у закладах загальної середньої освіти, спрямованого на підвищення якості освітнього процесу та розкриття творчого потенціалу кожного учня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. (Б. р.). Інтеграція навчання як дидактична інновація URL: [/http://4ua.co.ua/pedagogics/qa3bc69b5c53a88421206d27_0.html](http://4ua.co.ua/pedagogics/qa3bc69b5c53a88421206d27_0.html) (дата звернення: 10.04.2025).
2. Актуальні проблеми мистецької освіти та виховання: матеріали наук.-практ. конф. (Дніпро, 20 квіт. 2018 р.) / Комунальний заклад «Дніпровський фаховий мистецько-художній коледж культури» Дніпровської URL: https://kdidpamid.edu.ua/jm/images/2018/docpdf/konf_20-042018.pdf#page=20 дата звернення: 27.04.2025.
3. Бондаренко Ю. В. Псевдовітраж як засіб розвитку творчих здібностей учнів // Початкова школа. 2022. №4(56). С. 25–30. URL: <https://schoolmag.ua/articles/bondarenko-psv>, (дата звернення: 20.03.2025.)
4. Гриценко Н. О. Методичні рекомендації щодо проведення майстер-класів з техніки псевдовітражу. Київ: Інститут післядипломної педагогічної освіти, 2020. 88 с. URL: <https://ippo.kiev.ua/hrytsenko-rekomendacii>, (дата звернення: 20.03.2025.)
5. Дидактика та методика дидактичні методи навчання образотворчому мистецтву. Уманський державний педагогічний університет. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2015/12_1/1.pdf (Дата звернення: 07.05.2025.)
6. Іванова Т. А. Використання техніки псевдовітражу на уроках трудового навчання: метод. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 112 с. URL: <https://lnu.edu.ua/ivanova-psevdovitrazh>, (дата звернення: 02.03.2025.)
7. Івахнюк, Ю. (2023). Феномен виникнення вітражного мистецтва Івано-Франківщини. *Образотворче мистецтво. Дизайн*, (1), URL: <https://odpmr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/16/2023/11/ivakhniuk-ju.-fenomen-vynyknennia-vitrazhnoho-mystetstva-ivano-frankivshchyny.pdf> (дата звернення: 17.04.2025).
8. Івахнюк, Ю. Феномен виникнення вітражного мистецтва Івано-Франківщини / Ю. Івахнюк // *Образотворче мистецтво. Дизайн*. – 2023. – №1

URL: <https://odpmr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/16/2023/11/ivakhniuk-iu.-fenomen-vynyknennia-vitrazhnoho-mystetstva-ivano-frankivshchyny.pdf>, (дата звернення: 27.04.2025.)

9. Інтеграція навчання як дидактична інновація URL: http://4ua.co.ua/pedagogics/qa3bc69b5c53a88421206d27_0.html, (дата звернення: 27.04.2025.)

10. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи URL: <https://naurok.com.ua/integrované-navchannya-tematichnyi-i-diyalnisnyi-pidhodi-132030.html> (дата звернення: 02.04.2025).

11. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи URL: <https://naurok.com.ua/integrované-navchannya-tematichnyi-i-diyalnisnyi-pidhodi-132030.html>, (дата звернення: 27.04.2025.)

12. Інтерактивні методи, вправи та ігри на уроках образотворчого мистецтва. URL: <https://naurok.com.ua/interaktivni-metodi-vpravi-ta-igri-na-urokah-obrazotvorchogo-mistectva-217207.html> (Дата звернення: 03.05.2025.)

13. Інформація про науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми мистецької освіти та виховання» (20 квітня 2018 р.) Комунальний заклад «Дніпровський фаховий мистецько-художній коледж культури» Дніпровської обласної ради. URL: https://kdidpamid.edu.ua/jm/images/2018/docpdf/konf_20-04-2018.pdf (дата звернення: 12.03.2025).

14. Касьян, О. П. Декоративно-прикладне мистецтво у контексті художньої культури / О. П. Касьян, О. В. Куколь // Вісник Харківської держ. акад. дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура. – 2013. – №1. – С. 45–49. (дата звернення: 10.04.2025).

15. Касьян, О. П., Куколь, О. В. (2013). Декоративно-прикладне мистецтво у контексті художньої культури. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура*, (1), 45-49. (дата звернення: 12.03.2025).

16. Ковальчук О. В. Методика викладання образотворчого мистецтва у початковій школі. Київ: Освіта, 2020. 240 с. URL: <https://osvita.ua/metodyka-kovalchuk>, (дата звернення: 12.03.2025.)
17. Конспект уроку «Вітраж». Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/library/konspekt-uroku-vitrazh-879702.html> (Дата звернення: 03.05.2025.)
18. Конспект уроку в НУШ. Нанесення кольорових лаків на скло. URL: <https://naurok.com.ua/konspekt-uroku-v-n-nanesennya-kolorovih-lakiv-na-sklo-398445.html> (дата звернення: 27.04.2025).
19. Конспект уроку в НУШ. Нанесення кольорових лаків на скло. URL: <https://naurok.com.ua/konspekt-uroku-v-n-nanesennya-kolorovih-lakiv-na-sklo-398445.html>, (дата звернення: 27.04.2025.)
20. Культурна спадщина вітражного мистецтва: зб. матеріалів V міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 26–27 квіт. 2019 р.) / Львівська нац. акад. мистецтв. Наук.-дослід. Центр.
21. Культурна спадщина вітражного мистецтва: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 26–27 квітня 2019 року). URL: <https://npucenter.lviv.ua/wp-content/uploads/2020/04/2019-КУЛЬТУРНА-СПАДЩИНА-ВІТРАЖНОГО-МИСТЕЦТВА.pdf#page=64> (дата звернення: 27.03.2025).
22. Лекція на тему: Методика проведення інтегрованих уроків в початковій школі. URL: <https://naurok.com.ua/lekciya-na-temu-metodika-provedennya-integrovanih-urokiv-v-pochatkovi-shkoli-127403.html> (дата звернення: 07.04.2025).
23. Лекція на тему: Методика проведення інтегрованих уроків в початковій школі. URL: <https://naurok.com.ua/lekciya-na-temu-metodika-provedennya-integrovanih-urokiv-v-pochatkovi-shkoli-127403.html>, (дата звернення: 27.04.2025.)

24. Литвиненко А. С. Псевдовітраж у системі позашкільної освіти: досвід та перспективи // Позашкілля. 2019. №2(10). С. 18–23. URL: <https://outschool.ua/articles/lytvynenko>, (дата звернення: 18.03.2025.)
25. Масол, Л. М. (б.д.). Мистецько-педагогічні технології в початковій школі: єдність навчання і виховання. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32309575.pdf> (Дата звернення: 10.05.2025.)
26. Мельник О. В. Інноваційні підходи до викладання декоративно-прикладного мистецтва в умовах НУШ // Методичний вісник. 2021. №1(7). С. 34–39. URL: <https://nush.ua/melnyk-innovations>, (дата звернення: 12.03.2025.)
27. Методи роботи на уроках образотворчого мистецтва Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/blogs/metodi-roboti-na-urokah-obrazotvorcogo-mistectva-2708.html> (Дата звернення: 03.05.2025.)
28. Методика навчання образотворчому мистецтву. Київський університет імені Бориса Грінченка. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/9670/1/K_Popovich_OM_MNOM_UK_RNP.pdf. (Дата звернення: 03.05.2025.)
29. Методика навчання образотворчому мистецтву. Кіровоградський державний педагогічний університет. URL: https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/college/rob_prog/obr/2125/Metodyka%20navhanna%20obrazotvorhomu%20mystestvu.pdf (Дата звернення: 03.05.2025.)
30. Методика навчання образотворчому мистецтву. URL: https://www.academia.edu/106496702/Методика_навчання_образотворчому_мистецтву (Дата звернення: 03.05.2025.)
31. Монументальне мистецтво. Імітація вітража. Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/library/monumentalne-mistectvo-imitacia-vitraza-210683.html>, (Дата звернення: 03.05.2025.)
32. Петренко Л. І. Техніка псевдовітражу в художньо-естетичному вихованні школярів. Мистецтво та освіта. 2019. №3(45). С. 12–17. URL: <https://artedu.ua/articles/petrenko-psv>, (дата звернення: 10.03.2025.)

33. Сидоренко М. П. Інтеграція декоративно-прикладного мистецтва в навчальний процес. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2018. 168 с. URL: <https://repository.hnpu.edu.ua/sidorenko-mp>, (дата звернення: 02.03.2025.)
34. Ткаченко І. І. Використання техніки псевдовітражу в інклюзивному навчанні. Спеціальна освіта. 2022. №3(15). С. 45–50. URL: <https://specialedu.ua/tkachenko>, (дата звернення: 08.03.2025.)
35. Урок «Тема уроку. Монументально-декоративне мистецтво. Імітація вітражу». URL: <https://naurok.com.ua/urok-tema-uroku-monumentalno-dekorativne-mistectvo-imitaciya-vitrazhu-rozpis-vitrazh-relef-moza-ka-65845.html> (Дата звернення: 03.05.2025.)
36. Урок образотворчого мистецтва «Монументальний живопис. Вітраж», 7 клас. URL: <https://naurok.com.ua/urok-obrazotvorchogo-mistectva-monumentalniy-zhivopis-vitrazh-7-klas-372999.html> (Дата звернення: 03.05.2025.)
37. Федорчук Л. М. Псевдовітраж як засіб естетичного виховання молодших школярів. Київ: Центр освітніх ініціатив, 2020. 96 с. URL: <https://eduinit.com.ua/fedorchuk>, (дата звернення: 12.03.2025.)
38. Халабузар, О. А. Вітраж як елемент архітектурного середовища / О. А. Халабузар, О. І. Дяків // Нац. акад. декоративно-приклад. мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука. Вісник. – 2020. – №1. – С. 10–17. (дата звернення: 12.03.2025.)